

Agata Rainer

Teologia sztuki
w myśli
Romano
Guardiniego

114

© Wydawnictwo WAM, 2024
© Agata Rainer, 2024

Konsultacja naukowa: ks. dr hab. Robert Woźniak
Recenzenci: ks. dr hab. Andrzej Draguła, prof. US,
o. prof. dr hab. Bogusław Kochaniewicz OP
Opieka redakcyjna: Katarzyna Stokłosa
Redakcja tekstu i opracowanie indeksu: Klaudia Bień
Korekta: Arkadiusz Ziernicki
Projekt okładki: Studio Graficzne Punkt Widzenia
Skład: Edycja

ISBN 978-83-277-3733-5

WYDAWNICTWO WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY
tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA
tel. 12 62 93 260
www.wydawnictwowam.pl

Publikację wydrukowano na papierze Artis White 70 g vol. 2.0
Druk i oprawa: K&K • Kraków

Spis treści

Wstęp	9
I. ARTYSTYCZNA BIOGRAFIA ROMANO GUARDINIEGO	15
1. Od Dantego po Goethego – dzieciństwo i młodość (1885–1910)	17
2. Umysł i duch – dwa pola pracy z młodzieżą (1915–1939)	25
3. Między biurkiem a katedrą – dojrzałe lata (1939–1968)	37
II. O SZTUCE	51
4. O istocie dzieła sztuki	53
4.1. Wspólny język ludzkości: treść dzieła	55
4.2. Całość stworzenia: struktura dzieła	61
4.3. Symbol pełni istnienia: związki w obrębie dzieła	64
4.4. Sens dzieła i tworzenia	66
5. Dzieło sztuki jako relacja	71
5.1. Gdy dzieło zaczyna żyć	72
5.2. Wspólny język czy rozbieżność myśli?	77
5.3. Zawilść relacji	80
6. Natura i kultura	85
6.1. Natura i kultura – rozpiętość znaczeń	86
6.2. Tożsamość i powołanie – absolutny charakter natury i kultury	92
6.3. Zaburzona relacja	97
6.4. Nowe szanse	103

7.	Sztuka diagnozą swoich czasów	113
7.1.	Machina masy ludzkiej	115
7.2.	Moc nieokiełznana	129
7.3.	Chrześcijaństwo bez Boga	134
III.	SZTUKA I CZŁOWIEK	143
8.	Sztuka jako aktywność ducha ludzkiego	145
8.1.	Osobliwy organ poznania	146
8.2.	Przestrzeń wolnego spotkania	150
8.3.	Gdzie duch staje się twórczy	153
8.4.	Konieczność wiary	158
9.	Rola i odpowiedzialność artysty	165
9.1.	Pragnienie pokonania chaosu i „dobra godzina”	166
9.2.	Postawa artysty: czystość ducha	171
9.3.	Postawa artysty: gotowość na cierpienie	173
9.4.	Postawa artysty: służba i ofiara	176
9.5.	Motywacja tworzenia i natura natchnienia	178
9.6.	Wiara artysty	181
10.	Postawa odbiorcy wobec dzieła	187
10.1.	Wolne spotkanie	189
10.2.	Cierpliwość i pokora	191
10.3.	Kontemplacja i twórcza wyobraźnia	196
10.4.	Konieczność formacji artystycznej	200
11.	Sztuka jako pomoc w realizacji człowieczeństwa	205
11.1.	Pomoc w samorealizacji: trzy główne funkcje sztuki	206
11.2.	Płaszczyzny samoaktualizacji: relacje człowieka	212
IV.	SZTUKA W SŁUŻBIE OBJAWIENIU	223
12.	Doświadczenie religijne a doświadczenie estetyczne	225
12.1.	Porządek i definicja	226
12.2.	Cechy wspólne obu doświadczeń	233
12.3.	Wzajemne relacje obu doświadczeń	237

Spis treści

13.	Teologia świętego obrazu	243
13.1.	Obraz Niewidzialnego	244
13.2.	Obraz Boga – ślad człowieka	251
13.3.	Obraz sakralny i obraz medytacyjny	253
14.	Sztuka siostrą liturgii	261
14.1.	Sens, nie cel: wolne bycie przed Bogiem	263
14.2.	Styl: harmonia tego, co osobiste, z tym, co powszechne	267
14.3.	Praobrazy: powszechny język liturgii i sztuki	271
14.4.	Stosunek do piękna	273
15.	Eschatologiczny wymiar sztuki	279
15.1.	Tęsknota i nadzieja	281
15.2.	Zacząć na nowo	284
15.3.	Przebłysk wieczności	286
	Zakończenie	289
	Bibliografia	293
	Indeks	299